Fylkesmannen i Vest-Agder
Embetsledelsen

	Deres ref:. 19.11.2013	Vår dato: 07.02.2014
Saksbehandler: Tor Punsvik, tlf. 38 17 62 08	Vår ref.: 2010/7303	Arkivnr: 563

Norges Vassdrags- og energidirektorat - Hovedkontor
Postboks 5091 Majorstuen
0301 OSLO

Fylkesmannen reiser innsigelse mot nordre planområde, Stuttjørnhei, konsesjonssøknad om Skveneheii Vindpark

Fylkesmannen i Vest-Agder har vurdert konsesjonssøknaden for vindkraftanleggene på Skveneheii og Stuttjørnheii i Åseral kommune. Fylkesmannen reiser innsigelse mot planområde Stuttjørnhei, som anses å kunne ha betydelig negativ påvirkning på villreinstammen og landskapet.

Vi viser til konsesjonssøknad fra Skveneheii Vindpark AS, sendt på høring fra NVE 19. november 2013.

1. Bakgrunn

Konsesjonssøknaden
I følge høringsdokumentet søker Skveneheii Vindpark AS i medhold av energiloven om konsesjon til å bygge og drive to vindkraftanlegg med samlet 39 vindturbiner med en samlet produksjon på inntil 217 GWh per år. De to delområdene kalles Skveneheii (søndre område) og Stuttjørnheii (nordre område), og utgjør til sammen ca. 14 200 da fordelt på ca. 4 400 da i nord og ca. 9 800 da i sør. Området ligger mellom 750 og 850 m.o.h. og er definert som LNRF-område i kommuneplanen for Åseral kommune. Det nordre området ligger i område beskrevet som «Nasjonalt villreinområde» i nylig vedtatt regional plan for Setesdalsområdet, såkalt «Heiplan». Dette planområdet grenser også til Setesdal Vesthei Ryfylkeheiene landskapsvernområde som ble vernet i år 2000, og hvor et særegent landskap og hensynet til Europas sørligste villreinstamme er de viktigste verneformålene.

Adkomst til Søndre Planområde er planlagt fra Sosteli, med start på anleggsvei ved eksisterende veianlegg på sørsiden av Sosteli-området. Adkomstvei og internt veianlegg i Søndre Planområde vil ha en samlet lengde på ca. 23,6 km. Adkomsten til Nordre Planområde vil primært være fra dammen i nordenden av Åstølvatnet, og adkomstveien vil starte ved enden av eksisterende anleggsvei fra Breland opp til dammen. Det må lages en ny veiløsning ved dammen, og denne vil samordnes med en eventuell realisering av Øygard kraftverk (søkt konsesjon av Agder Energi) Adkomstvei og internt veianlegg i Nordre Planområde vil ha en samlet lengde på ca. 8,5 km.

Flere alternative nettilknytninger er skissert, men de omtales ikke her da Fylkesmannen ikke har lagt vekt på temaet i sin høringsuttalelse.

Om saksbehandlingen
I energilovens § 2.1. sies bl.a.: *Reglene om innsigelse i plan- og bygningsloven §§ 5-4 til 5-6 gjelder så langt de passer ved behandling av søknader om konsesjon etter § 3-1 i denne lov.*

De samme organer som gis innsigelsesrett etter plan- og bygningsloven, gis også klagerett på konsesjonsvedtaket etter reglene i forvaltningsloven kapittel VI.

Høringsinstanser kan kun reise innsigelse i den perioden konsesjonssøknaden er på høring, og siste frist for innsigelse er høringsfristen for søknaden.

Fylkesmannens rolle og ansvarsområder
Fylkesmannen er som statlig organ undergitt politiske føringer om at det skal framskaffes mer fornybar energi gjennom bl.a. bygging av vindkraftanlegg. Vest-Agder er allerede et ledende fylke i landet for produksjon av fornybar energi gjennom vannkraft. Det er også fremmet, konsesjonsgitt og realisert en rekke vindkraftanlegg i Vest-Agder. Dette henger blant annet sammen med et godt utbygd og velegnet el-nett og gunstige vindforhold. Fylkesmannen hadde gjerne sett at disse vindkraftprosjekter hadde blitt vurdert samlet, ikke minst for å tilfredsstille naturmangfoldlovens krav om å vurdere samlet belastning (§ 10).

I embetsoppdraget fra Miljødirektoratet er Fylkesmannen gitt et særlig ansvar for å sikre at hensynet til biologisk mangfold i varetas i vindkraftsaker, herunder også hensyn til landskap og urørt natur (INON). Dessuten har Fylkesmannen som regional forurensningsmyndighet et særlig ansvar for i konsesjonshøring å vurdere støy, skyggekasting og øvrig forurensningsproblematikk. Fylkesmannen skal som regional statlig landbruksmyndighet sikre at hensyn til landbruk vurderes, og har også ansvar for å vurdere friluftsliv og hensynet til menneskelig trivsel. Fylkesmannen skal også ivareta hensynet til beredskap og samfunnssikkerhet i sitt arbeid. Dette er ikke vurdert nærmere for dette prosjektet, men på generelt grunnlag vil vi imidlertid påpeke at økt produksjon av fornybar energi og forsterkning av linjenettet er positivt for beredskapen i regionen.

2. Kunnskapsgrunnlaget i konsesjonssøknaden

Det som refereres i dette avsnittet er i all hovedsak hentet fra selve konsesjonssøknaden, og i liten grad fra de mer omfattende tematiske bakgrunnsrapportene.

Forventede eller mulige effekter på villrein, hubro, INON-områder, landskap og friluftsliv

Villrein
I konsesjonssøknaden står: «*Villreinen er ikke området i dag, og dette anses som det mest sannsynlige scenariet også for framtida. Dersom villreinen mot formodning skulle ta området i bruk igjen, vurderes negative konsekvenser i hovedsak som små (imidlertid er konsekvensene vurdert som noe høyere i Nordre Planområde i driftsfasen).*»

Hubro
Det foreligger mulighet for at det er hekkende hubro i nærheten av Nordre Planområde. Det er imidlertid ikke registrert informasjon om hekkende hubro innenfor selve planområdet eller i tilknytning til traseer for nettilknytning og adkomstveier.

INON-områder
I følge konsesjonssøknaden vil det søkte tiltaket medføre tap av 5,8 km^2 i INON-sone 2.

Landskap
Vindturbiner er visuelt framtredende i landskapet, og med søknaden følger synlighetskart som viser synbarheten innen en radius på inntil 20 km fra turbinene. Synlighetskartet viser at Skveneheii vindpark (begge delområdene) vil bli svært synlig i et meget stort område rundt vindparken. Kartene som vises i KU viser at vindturbinene vil være svært synlige inntil 10 km

fra vindparken. Men også i sonen 10-20 km fra vindparken vil synligheten være stor i betydelige områder. Sonen ut til 20 km fra vindparken dekker et areal på ca. 1680 km^2, mens 10 km sonen dekker ca. 540 km^2. Dette vil influere på verdien av områdene, blant annet som friluftslivsområder, noe vi kommer tilbake til under dette temaet.

Friluftsliv
I forhold til friluftsliv er etablering av vindkraftanlegg totalt sett vurdert til å ha fra liten til middels negativ konsekvens lokalt og til å ha liten negativ konsekvens regionalt for selve planområdet. Det vises også til mulige positive effekter for friluftsliv av at nye veier vil åpne tilgjengeligheten til området. Etter at anleggsfasen er avsluttet og driftsfasen påbegynt vil de negative konsekvensene av anlegget for reiselivet være vindkraftanleggets visuelle virkninger. Men tiltaket vurderes samlet sett ikke til å ha negativ innvirkning på reiselivet i Åseral.

Forventede eller mulige effekter av støy, skyggekast og forurensning
Det er utarbeidet støysonekart for influensområdet. I henhold til de sentrale definisjonene er det anbefalt at støy i bebyggelse ligger under grenseverdien 45 dB. Med unntak av 6 driftehytter, som brukes primært i forbindelse med jakt, sauesanking og annen landbruksrelatert virksomhet, overholdes dette kravet både for boliger, fritidseiendommer og annen støysensitiv virksomhet.

Det er ikke laget forskrifter for skyggekast i Norge, og skyggekartkast og –kalendre er i undersøkelsene er laget med utgangspunkt retningslinjer fra Boverket i Sverige. Ut fra de svenske reglene vil det være 9 bygninger der grensen for maksimum forventet faktisk skyggekasttid per år (< 8 timer/år) overskrides.

Når det gjelder øvrig forurensning utgjør vindkraftverket i et lokalt perspektiv en meget liten fare for forurensning av de omliggende områder.

3. Supplerende kunnskap

Fylkesmannen har funnet grunnlag for å supplere og korrigere kunnskapsgrunnlaget som er gitt i konsesjonssøknad og konsekvensutredningen på følgende punkter:

- Biologisk mangfold, villrein og hubro
- Landskap
- Friluftsliv

Forventede eller mulige effekter på villrein, hubro, landskap og friluftsliv

Villrein
Fylkesmannen er faglig uenig med tiltakshaver og konsulent i påstanden om at hele planområdet er uinteressant for villreinen i Setesdal Ryfylke, og forventes å være det i framtida. Vurderingen av verdien av villreinbiotoper må etter vår vurdering ses i et langsiktig perspektiv, og Fylkesmannen mener det er misvisende å angi at også delområdet Stuttjørnhei er lite interessant som bruksområde for rein, både i et historisk og et framtidsrettet perspektiv. Alle kategorier villrein er regelmessig observert i nærområdene til Stuttjørnhei vinterstid de siste 20 åra, sjøl om lav bestandstetthet i villreinområdets søområde har bidradd til at dette har vært sjeldent de siste 12-14 årene. Lavmatter som kjennetegner vinterbeiter i mange villreinområder er det svært lite av i Setesdal Ryfylke, og intet villreinområde har en så lav andel vinterbeiter. Området er også kjent som tidvis brukt sommerbeite for bukkeflokker. I mange år var andelen storbukk i stammen svært lav, og bukk som stod igjen her sør når jakta starta hadde stor sjans for å bli felt.

Bestandssituasjonen i villreinområdets sørlige randområder har vært svært spesiell etter kraftig bestandsnedskytning på slutten av 1990 tallet. Men den relativt lave bestanden er nå under oppbygging, og i 2013 ble et 5-årig omfattende villreinprosjekt startet i Setesdal Ryfylke, der hovedmålet er at reinen skal ta i bruk en større del av leveområdet.
Dette tenker de deltakende parter å kunne oppnå gjennom økt dyretetthet, økt andel storbukk i bestanden og ulike tiltak som jaktfrie soner for å spare potensielle tradisjonsbærere.

Villreinhensyn ble hevdet i arealplansaker i hele det aktuelle planområdet (Villreinklienten til Miljødirektoratet) fram til endelig vedtatt Regional plan for Setesdalsområdet (Heiplanen) i 2013. Under drøftingene mellom Fylkesmannen og Åseral kommune i 2011 om grensene for Nasjonalt villreinområde i regi Heiplanprosessen var dette hensyn som ble lagt til grunn ved grensetrekning. Stuttjørnhei ligger innenfor nasjonalt villreinområde i Heiplanen.

Den vedtatte Heiplanen sier under pkt. 2.10.1 «*Retningslinjer for Nasjonalt villreinområde»: I denne hensynssonen skal villreins interesser tillegges stor vekt i all arealforvaltning og saksbehandling*». Under de generelle retningslinjer for Nasjonalt villreinområde sies bl.a.:

- Tyngre tilretteleggingstiltak skal legges utenfor denne hensynssonen.

Under punkt «kraft» under samme punkt sies videre:

- Nye eller utvidelse av eksisterende kraftanlegg eller kraftlinjer bør unngås.
- Unntak kan gjøres for tiltak som ikke innebærer vesentlig negativ betydning for villreinen. Disse vurderingene forutsettes avklart gjennom konsekvensutredninger etter relevant lovverk.

Villreinen i Setesdal-Ryfylkeheiane opplever ofte nedising av beitene om vinteren, fordi klimaet veksler mellom mildt og kaldt. Ved stor grad av nedising i høgheiene, er lavereliggende deler av leveområdene, som Stuttjørnhei, av vesentlig betydning for vinteroverlevelse.

Ved en ev. utbygging, er konflikten med villreinstammen knyttet til økt menneskelig aktivitet i området. Vi vet i dag mindre om effektene av de fysiske installasjonene. Dersom det gis konsesjon for bygging av vindkraftverket vil vi sterkt anbefale at det ikke legges opp til eller åpnes for at anleggsområdet skal generere økt ferdsel vestover inn i landskapsvernområdet.

Hubro
Hubro er en art som har vist sterk tilbakegang på nasjonalt nivå, og som er betegnet som *sterkt truet (EN)* på den nasjonale rødlista. Konsekvensutredningen refererer til at hubro er registrert i nærområdet av planområdet, men at konkrete hekkelokaliteter ikke er påvist. NATURBASE angir heller ikke konkrete hekkelokaliteter. Dette antar vi skyldes manglende systematisk kartlegging eller søk etter hubro i området. Dette bekreftes også fra konsulent Toralf Tysse i Ambio Miljørådgivning, som i sin oppdragsrapport for prosjektet av 8. juli 2012 bemerker at det er gode habitater for hekkende hubro vest for planområdet, men at dette ikke ble undersøkt. Fylkesmannen har også mottatt meldinger om at hubro regelmessig er hørt av brukere av området. Vi vurderer kunnskapsgrunnlaget som svakt, og etterlyser en nærmere undersøkelse av hubrobestanden og mulige effekter av en utbygging.

Landskap
Begge delområdene av Skveneheii vindkraftverk ligger like øst for Setesdal-Ryfylkeheiene landskapsvernområde. Landskapsvernområdet er opprettet med følgende formål:

- Å ta vare på **eit samanhengande, særmerkt og vakkert naturområde med urørte fjell, hei og fjellskogområde** med eit særmerkt plante- og dyreliv, stølsområde, beitelandskap og kulturminne.
- Å ta vare på eit samanhengande fjellområde som leveområde for den sørlegaste villreinstamma i Europa.

Synlighetskartet i fagrapporten for landskap viser at vindkraftverket vil bli svært synlig fra store deler av landskapsvernområdet vest for Nåvatn ut til en avstand på 10 km. Denne delen av landskapsvernområdet er i dag det største området av Vest-Agder som er uberørt av tyngre tekniske inngrep, og det er her vi finner det største villmarkspregede området som er igjen i fylket.

Selv om vindkraftverket ikke direkte berører verneområdet, vil uten tvil det massive inntrykket av inntil 39 vindturbiner like utenfor grensen til landskapsvernområdet influere på opplevelsen av landskapet som «vakkert og urørt». Dette er ikke behandlet i fagrapporten for landskap, noe vi anser som en vesentlig mangel ved rapporten.

Det er bare vist én fotomontasje som skal illustrere utsikten mot vindkraftverket fra heiområdene rundt. Fylkesmannen mener at det burde vært laget flere slike for å støtte opp under synlighetskartene, blant annet burde det vært laget fotomontasjer fra området vest for Nåvatn, fra turmål som Skoræ på Ljosland, fra heiene øst for Ljosland og fra utsiktspunkter i områdene sørøst for Åseral kirkebygd, ut til en avstand på 20 km.

Montasjene burde også vist vindkraftverket med ulik himmelbakgrunn og ulik belysning av vindturbinene, og med rotorbladene i ulike vinkler mot standpunktet i fotomontasjen. I tillegg er det verd å huske på at fotomontasjene ikke viser effekten av vindturbinenes bevegelser. Våre erfaringer fra det etablerte vindkraftverket på Lista er at turbinene gir et tydeligere inntrykk på ca. 10 km avstand enn fotomontasjene skulle tilsi.

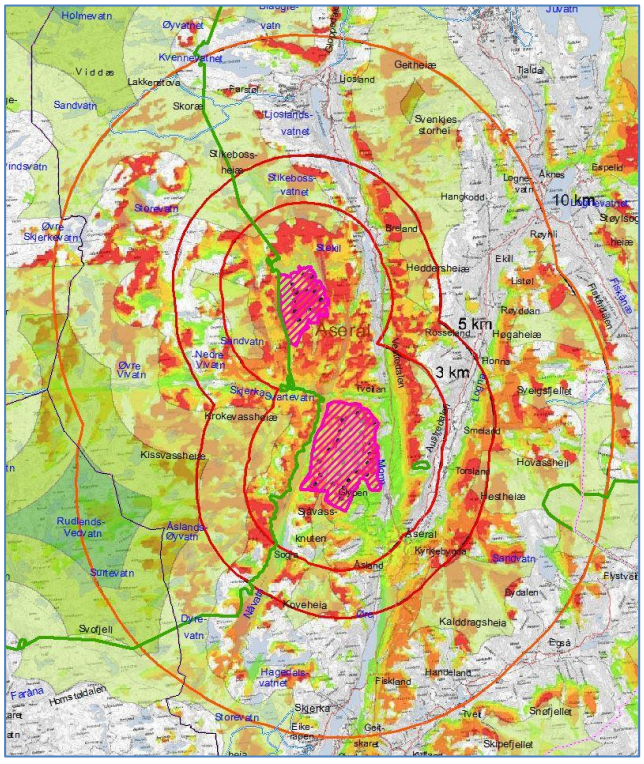

Kartet viser synlighet av vindturbinene sammen med inngrepsfrie områder (INON) vist med avstand til nærmeste tunge tekniske inngrep: mørk grønn (> 5 km), mellomgrønn (3-5 km) og lys grønn (1-3 km). Grensen for Setesdal-Ryfylkeheiene landskapsvernområde er vist med tykk grønn strek. I tillegg er avstandssoner på 3, 5 og 10 km fra vindkraftverkene vist.

Et forhold som ikke er behandlet i fagrapporten for landskap er sumvirkningen av flere vindkraftverk på heiområdene i Vest-Agder. Fylkesmannen har forsøkt å illustrere dette ved å legge influenssonene ut til 20 km fra de tre planlagte vindkraftverkene Tonstad, Buheii og Skvenehei i ett kart (se kart neste side). Prosjektet Blåberg i Hægebostad har kommet så vidt kort i prosessen at vi ikke har tatt det med i sumvurderingene. Kartet antyder at sonene overlapper og at det samlede inntrykket og påvirkningen av landskapet derfor blir større enn analysene for ett og ett kraftverk skulle tilsi.

Det burde etter Fylkesmannens oppfatning vært laget en fullstendig synlighetsanalyse for alle planlagte vindkraftverk i Vest-Agder samlet, slik at denne kunne være en del av grunnlaget for å vurdere de samlede negative effektene av vindkraftverk på landskapet.

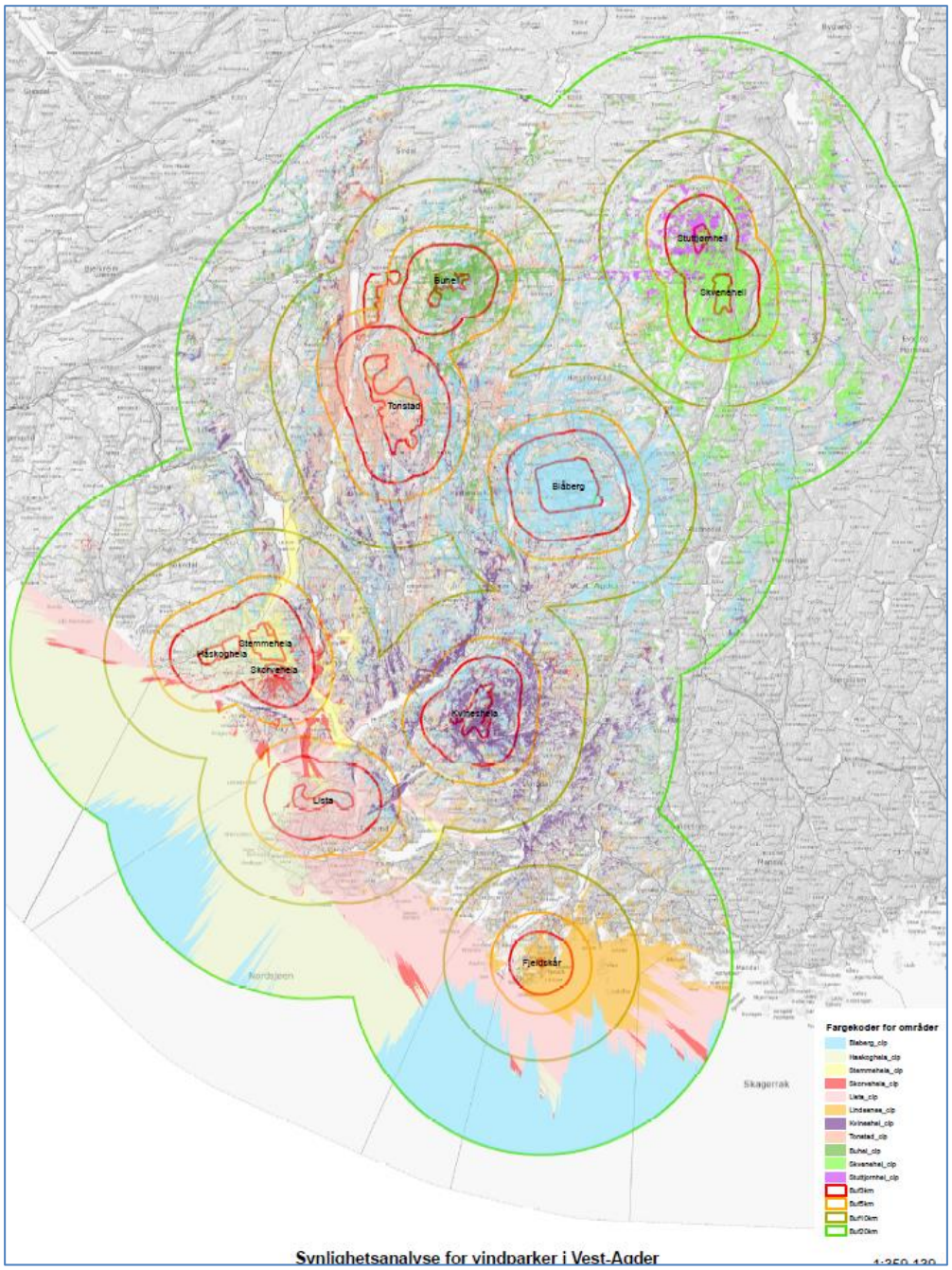

Kartet viser synlighet av konsesjonsgitte og planlagte vindkraftverk i Vest-Agder. Avstandssoner på 3, 5, 10 og 20 km fra vindkraftverkene vist.

Friluftsliv

Vest-Agder fylkesting vedtok i desember 2013 ny Regional plan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet. Fra arealbruksprinsippene som er vedtatt i denne, er blant annet følgende punkter relevante:

Prinsipper (Hei- og fjellområdene):

1. Hei- og fjellområdene skal forvaltes på en måte som sikrer at hensynet til friluftsliv og naturopplevelse blir ivaretatt i et langsiktig perspektiv.

5. Ved vurdering av inngrep som vindkraftanlegg, vannkraftutbygginger samt utbygging av vei og overføringsledninger, skal det velges lokalisering og løsninger som ivaretar friluftsinteressene.

Prinsipper (INON):

1. INON-områder skal gjennom arealplanleggingen sikres mot videre reduksjon.
3. Tiltak som reduserer friluftslivsverdiene i INON-områder skal unngås.

<u>Kartfestede friluftsområder med svært stor eller stor verdi</u>

I Regional plan for idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet er det også avgrenset områder som vurderes å ha svært stor eller stor verdi for friluftsliv, fremstilt som et kartvedlegg.. Kartleggingen og verdisettingen bygger på DN-håndbok 25-2004.

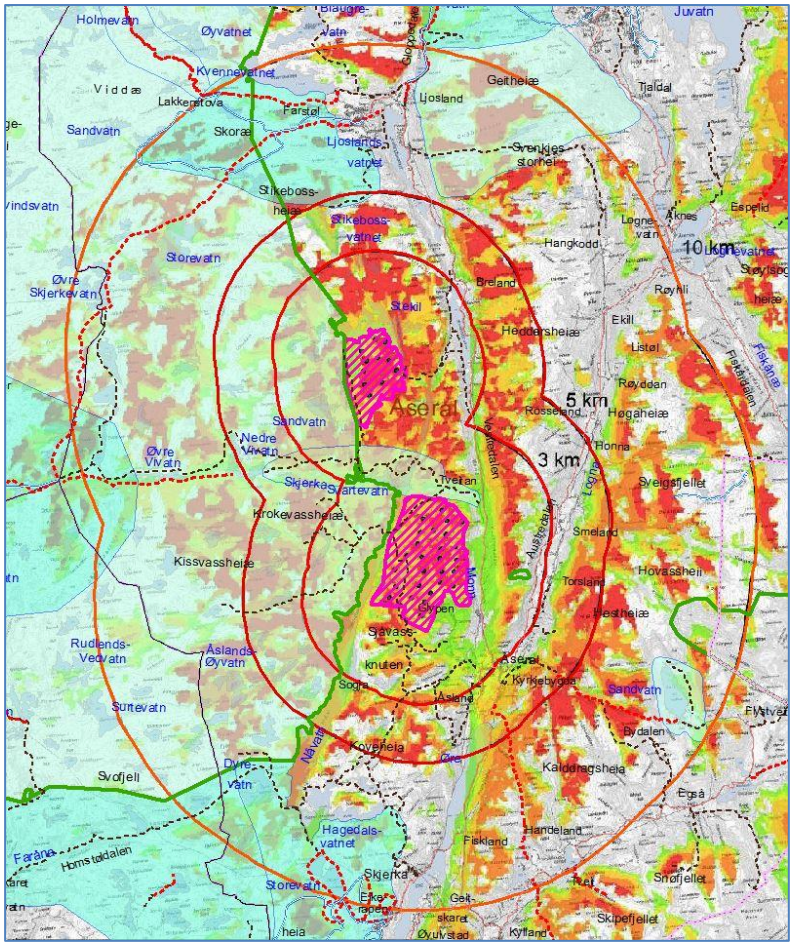

Utsnitt av kart som viser Kartfestede og verdisatte friluftsområder med svært stor (mørk blågrønn) eller stor (lysere blågrønn) verdi. Grensen til Setesdal-Ryfylkeheiene landskapsvernområde er vist med grønn strek.

Fylkeskommunen gjør oppmerksom på at kartet ikke er fullstendig, og påpeker at det også er nødvendig at det skjer en tilsvarende kartlegging og verdisetting på kommunalt nivå.

Kartet viser at hele området vest for Skveneheii Vindpark (begge delområder) er enten svært viktige eller viktige friluftslivsområder.

I nord er området mellom 5 og 10 km fra vindkraftverket svært viktig. Dette er utfartsområdet for helårs friluftslivsaktiviteter fra Ljosland. Her finner vi merkede sommerløyper, blant annet knyttet til DNTs løype- og hyttenett i Langfjella. Det kjøres også et omfattende skiløypenett om vinteren. Brukerne er både hytteeiere i området og tilreisende turister.

I sør er det også et svært viktig friluftslivsområde rundt hytteområdet på Eikerapen. Også dette området egner seg til helårs friluftslivsbruk.

Mellom disse områdene ligger det et viktig friluftslivsområde. Grensene for dette sammenfaller med Setesdal-Ryfylke landskapsvernområde.

Som nevnt under landskap er det en alvorlig mangel ved konsekvensutredningen at ikke effektene av vindkraftverket på landskap og friluftsliv er bedre illustrert med kart og fotomontasjer. Vi mener at vindkraftverket vil ha negativ innvirkning på friluftslivsopplevelsen fra svært viktige og viktige friluftslivsområder rundt kraftverket. Dette burde vært visualisert med flere fotomontasjer, se under landskap.

Forventede effekter av støy, skyggekasting og annen forurensning
Fylkesmannen anser vurderingene omkring støy for å være gjennomført i henhold til retningslinjer satt av miljøvernmyndighetene. Det er noen hytter som blir berørt av støy. Utredningen sier at brorparten av disse brukes sporadisk til jakt og sauesanking. Hyttene vurderer vi dithen at de ikke omfattes av grenseverdien som er satt i retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging (T-1442/2012). De boligene som blir rammet av et støynivå over grenseverdien på 45 dB, kan få sin støybelastning redusert. Fylkesmannen forutsetter at en støyhåndteringsstrategi som beskrevet i vedlegg 2 til konsesjonssøknaden gjennomføres.

På grunn av usikkerhet knyttet til beregninger må det påregnes at boligeiere sannsynligvis vil oppleve uønsket støy selv om de ligger utenfor den beregnede grenseverdien.
Erfaringer fra andre vindparker tilsier at støy er et større problem enn det man kan lese av et støysonekart da områdene ofte oppleves som stille i utgangspunktet. Fylkesmannen finner ellers å bemerke:

- Manglende referanser til presisjonsnivået i analysen og særlig i kartene, knyttet til at layouten ikke er bindende.
- Relativt høyt generelt konfliktnivå med et betydelig antall bygninger nær 45 dB-grensen.

Vi er enige i at det for skyggekast bør gjøres en mer detaljert vurdering av de eiendommene som ligger over anbefalt grense. De eiendommene som, etter en slik vurdering, fremdeles vil få skyggekast over retningslinjegrensen, bør omfattes av skissert avstengningsstrategi. Det antatte energitapet synes å bli lavt.

De tiltak som skal iverksettes for å hindre annen forurensning anser vi for normalt å være tilfredsstillende. Sedimenteringsbasseng bør prioriteres for å hindre partikkelavrenning. Vanning av åpne områder med grus bør også prioriteres. Eventuelt vil overflateaktive stoffer kunne tilsettes vannet for en bedre effekt. Dersom stein skal knuses, minner vi om meldeplikten og forurensningsforskriften kapittel 30. For anlegget må det også foreligge et internkontrollsystem som ivaretar HMS lovgivningen. Rutiner for håndtering av kjemikalier og farlig avfall må omfattes. Lagring av større mengde kjemikalier og drivstoff skal sikres med oppsamlingskar og lignende.

4. Vurdering av søknaden og «samlet kunnskap» opp mot NML §§ 8-12

Fylkesmannen har konsentrert sin uttalelse om følgende fagområder:

- Effekter på områdets verdi for artene villrein og hubro, samt landskapets karakter og andel INON.
- Effekter av støy, skyggekasting og annen mulig forurensning.
- Effekter for friluftsliv.

Fagtema landbruk er også vurdert, men fra Fylkesmannens side er det konkludert med at interessekonflikt anses å være beskjeden og omtales derfor ikke ytterligere.

I sin uttalelse har fylkesmannen lagt til grunn prinsippene i §§ 8 til 12 i naturmangfoldloven (NML). Innledningsvis er følgende generelle betraktninger om bruken av disse §§ gjort:

NML § 8 (kunnskapsgrunnlaget) er særdeles relevant når det gjelder faktisk kunnskap om, og vurdering av effekter på villrein og hubro. Vi vurderer kunnskapsgrunnlaget om villrein som svært godt. Fylkesmannen har hatt det overordnete ansvaret for forvaltningen av denne villreinstammen siden tidlig på 1980-tallet. For hubro er kunnskapsgrunnlaget mangelfullt.

NML § 9 (føre var prinsippet). Det mangelfulle kunnskapsgrunnlaget om hubro innebærer at føre var prinsippet må tillegges stor vekt i vurderingen av effekter av en utbygging på denne arten.

NML § 10 (Økosystemtilnærming og samlet belastning). Vurderingene knyttet til mulige effekter på økosystemet gjelder i første rekke hubro og villrein. Det har nylig blitt gitt konsesjon for etablering av Tonstad vindpark i Sirdal, og et nytt anlegg Buheii i Kvinesdal forventes etterhvert på konsesjonshøring. I Hægebostad er prosjektet Blåberg vindkraftanlegg stadig på et tidlig utviklingstrinn. Sett i sammenheng vil et mer eller mindre sammenhengende landskap og influensområde kunne bli berørt av vindkraftprosjekter i indre deler av Vest-Agder. Sammen vil de forsterke den samlede belastningen på naturen og bruken av denne i området.

NML § 11 (kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver). Det er vanskelig å se hvordan forventede negative effekter her kan vurderes økonomisk, og deretter belastes tiltakshaver.

NML § 12 (miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder). Valg av plassering av turbiner vil kunne ha betydning for de interesser Fylkesmannen har et særlig ansvar for å ivareta. Både av hensyn til synligheten fra dalen og Kyrkjebygd, samt hensynet til rovfugl som følger termiske luftstrømmer, bør turbiner pålegges trukket inn fra kantene dersom konsesjon gis.

5. Samlet vurdering

Fylkesmannen mener det hadde vært ønskelig å få utarbeidet en samlet oversikt med tilhørende konfliktvurdering for aktuelle vindkraftprosjekter i Vest-Agder. Dette hadde gjort det mulig å sammenholde prosjektenes økonomiske nytteverdi med de øvrige brukerinteressene som knytter seg til de aktuelle utbyggingsområdene. Gjennom en slik sammenstilling ville det vært mulig å komme fram til en utbyggingsrekkefølge som sikrer at de samfunnsøkonomisk beste prosjektene får prioritet. Dette hadde sikret at Vest-Agder hadde bidratt til å realisere de nasjonale målene for vindkraft gjennom å bygge ut de samfunnsøkonomisk beste prosjektene. Vi har ikke dette grunnlag til å foreta en samlet vurdering i dag.

Fylkesmannen har derfor funnet det riktig å foreta en slik foreløpig vurdering basert på de kjente prosjektenes konflikt med noen miljøinteresser; naturmangfold, friluftsliv og landskap. Dette mener vi bidrar til å sette våre faglige vurderinger inn i et regionalt perspektiv, og gjøre våre vurderinger mer forutsigbare overfor både gjennomførte og kommende prosjekter. Våre vurderinger bygger i stor grad på de tematiske konfliktvurderingene som er utført av Miljødirektoratet (Mdir). For noen prosjekter mangler Mdir sine vurderinger. For disse prosjektene har derfor Fylkesmannen valgt å gjøre sine egne vurderinger basert på samme metode som Mdir har brukt i sine vurderinger. Vurderingene er sammenstilt i tabellen under.

I vurderingene er konfliktnivået vurdert på en skala fra A til E, der E er det høyeste nivået:

Kategori A: Liten eller ingen konflikt. Tiltaket medfører liten eller ingen konflikt i forhold til nasjonale miljømål.

Kategori B: mindre konflikt. Tiltaket medfører mindre konflikt i forhold til nasjonale miljømål. Konfliktnivået kan reduseres med mindre justeringer.

Kategori C: middels konflikt. Tiltaket medfører middels konflikt i forhold til nasjonale miljømål.

Kategori D: stor konflikt. Tiltaket medfører stor konflikt i forhold til nasjonale miljømål. Reduksjon av konfliktnivå er bare mulig gjennom omfattende endringer av tiltaket.

Kategori E. svært stor konflikt. Tiltaket innebærer svært stor konflikt i forhold til nasjonale miljømål. Avbøtende tiltak kan ikke redusere konflikten.

Konfliktene er vurdert i forhold til temaene naturmiljø, friluftsliv og landskap. Temaet «naturmiljø» er sammensatt av fire ulike undertema: fugl, naturtype, økologisk funksjon og INON (inngrepsfrie naturområder).

Tabellen under viser konfliktvurderinger foretatt av Miljødirektoratet og Fylkesmannen.

Prosjekt	**Status**	**Kommune**	**MW inst. effekt**	**Konfliktvurdering**			
				Naturm.	**Fr.liv**	**Land**	**Sum**
Fjellskår*	Konsesjon gitt	Lindesnes	3,75	C	C	D	C
Lista	Konsesjon gitt	Farsund	102	D	E	E	E
Kvinesheia	Konsesjon gitt	Kvinesdal, Lyngdal	60	C	B	B	C
Tonstad	Konsesjon gitt	Sirdal (før utvidelse i S)	200	D	D	C	D
Skorveheia	Konsesjon gitt	Flekkefjord	36	C	B	C	C
Siragrunnen*	Under behandling	Flekkefjord	200	D	C	D	D
Håskogheia	Under behandling	Flekkefjord	50	C	B	C	C
Skveneheii	Under behandling	Åseral	105	B-C	C-D	B-D	C
Stemmeheia	Under behandling	Flekkefjord	110	C-D	C	C-D	C-D
Buheii*	Under behandling	Kvinesdal	105	D	C	C	C
Blåberg	Under behandling	Hægebostad, Kvinesdal	300	D	C-D	C	D

* Disse prosjektene inngår ikke i vurdering til Miljødirektoratet, men er vurdert av Fylkesmannen etter samme metode som direktoratet har lagt til grunn.

Ny kunnskap under prosessen fram til konsesjonsbehandling kan bidra til å endre verdivektingen i matrisen. Eksempelvis tok Fylkesmannen etter hovedbefaringen nylig initiativ overfor NVE til å redusere sin konfliktvurdering på Skorveheia vindkraftanlegg, før konsesjon ble gitt.

Fylkesmannen vurderer også at gitte konsesjonstillatelser vil kunne påvirke verdivektingen av konfliktnivået ved gjenværende prosjekter. Når det nylig er gitt konsesjon for utbygging av Tonstad Vindpark mener Fylkesmannen at verdien av gjenværende indre heiområder i Vest-Agder øker, og dermed konfliktnivået ved nye vindkraftprosjekter, som det aktuelle Skveneheii Vindpark. Når det gjelder Skveneheii vurderer Fylkesmannen i tillegg konfliktnivået i de to planområdene svært ulikt, og anser således de tidligere verdivurderingene å være et gjennomsnitt for disse. Det nordre planområdet, Stuttjørnhei, anses av Fylkesmannen å være vesentlig mer konfliktfylt enn det søndre planområdet.

6. Konklusjon

Ut fra en helhetlig vurdering finner Fylkesmannen i Vest-Agder å akseptere utbygging av søndre planområde, men reiser innsigelse mot at det gis konsesjon til nordre planområde, Stuttjørnhei, på følgende faglige grunnlag:

1. Konflikt med villrein og hubro.

Fylkesmannen mener det nordre delprosjektet Stuttjørnhei har vesentlig negativ betydning for villrein. Villrein er en ansvarsart for Norge som i disse områder har sin sørligste utbredelse i Norge. En utbygging i dette området vil etter vår vurdering bryte med § 5 i naturmangfoldloven. Det mangelfulle kunnskapsgrunnlaget om hubro innebærer at en utbygging av det nordre delprosjektet Stuttjørnhei bryter med føre var prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9.

2. Konflikt med landskapshensyn

Vindkraftplanen for Stuttjørnhei anses å medføre en kraftig forringelse av landskapets karakter og uberørthet (INON), både i planområdet og innenfor Setesdal Vesthei Ryfylkeheiene landskapsvernområde. Dette er områder med nasjonale landskapsverdier, jf. verneforskriften.

Tom Egerhei (e.f.)
ass. fylkesmann

Ørnulf Haraldstad
miljøverndirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen underskrift.

Vedlegg*:*

- Kart som viser sammenfall av synlighetsområder for Skveneheii vindkraftverk med registrerte inngrepsfrie områder (INON)
- Kart som viser sammenfall av synlighetsområder for Skveneheii vindkraftverk med kartlagte og verdisatte friluftslivsområder i Vest-Agder
- Kart som viser sammenfall av synlighetsområder for konsesjonsgitte vindkraftverk og vindkraftverk under behandling

Kopi (sendt som e-post av saksbehandler):
Vest-Agder Fylkeskommune
Åseral kommune
Skveneheii Vindkraft AS
Hybridtec
Miljødirektoratet
Villreinnemnda for Setesdalsområdet v/ leder og sekretær
Setesdal Ryfylke Villreinlag v/ leder og sekretær
Verneområdestyret for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiene v/ leder og områdeforvalterne
Naturvernforbundet i Vest-Agder
Sabima
Vest-Agder Jeger- og Fiskerforbund
DNT-Sør
Forum for natur og friluftsliv i Vest-Agder